

QADIMGI DAVR RASMLARI

Rahimova Madina Yashnarjon qizi

Namangan Davlat Universiteti "San'atshunoslik" fakulteti

Amaliy san'at va rang tasvir kafedrası, ||-bosqich talabasi

rahimovam613@gmail.com

Annotatsiya: Rassomlikni ilk tarixi ibtidoiy odamning qoyatosh rasmlari bilan boshlanadi. Bu vaqtda rasmlar syujetlarining jonliligi, ranglarning g'alayonlari bilan farq qilmadi, lekin ularda qandaydir tuyg'u bor edi. Va o'sha yillardagi syujetlar bizga uzoq o'tmishda hayot mavjudligi haqida aniq ma'lumot beradi. Chiziqlar juda sodda, mavzular oldindan aytib bo'ladigan, yo'nalishlar aniq. Maqolada qadimgi davr rasmlari usha davrdagi rasm uchun ishlatiladigan materiallar mazmuni keng yoritiladi.

Kalit so'zlar: fir'avnlr , Art Nouveau , rangtasvir , Syurrealizm , kulolchilik , devorlar , qoyatoshlar, tabiat, arxeologlar , Pompey , marmarlar , enkaustik texnika , illyustratsiya , qo'lyozmalar , ingichka bargli va gulli naqshlar.

Qadimgi davrlarda chizmalarning mazmuni yanada xilma-xil bo'lib, ko'pincha ular hayvonlarni, turli xil narsalarni tasvirlaydi, butun devorga butun hayotiy hikoyalarni yaratadi, ayniqsa rasmlar ular juda ishongan fir'avnlr uchun yaratilgan bo'lsa. Taxminan ikki ming yil o'tgach, devor rasmlari bo'yoq ola boshlaydi.

Qadimgi rasm, xususan, qadimgi rus tili, qadimgi piktogrammalarda yaxshi tasvirlangan va saqlanib qolgan. Ular ziyoratgoh va eng yaxshi namuna bo'lib, san'atning go'zalligini Xudodan yetkazadi. Ularning rangi o'ziga xos va maqsadi mukammaldir. Bunday rangtasvir borliqning, tasvirlarning norealligini yetkazadi va insonga ilohiy tamoyil, ideal san'atning mavjudligi g'oyasini singdiradi, unga teng bo'lishi kerak.

Rassomlikning rivojlanishi iz qoldirmasdan o'tmadi. Uzoq vaqt davomida insoniyat ko'p asrlarning haqiqiy yodgorliklari va ma'naviy merosini to'plashga muvaffaq bo'ldi.

San'atning har qanday turi singari, rasmning ham o'ziga xos shakllanish tarixi bor. Va birinchi navbatda, rivojlanishning turli bosqichlari, ko'p qirrali uslublar, qiziqarli yo'nalishlar bilan ajralib turadi. Bu erda rassomlik davrlari muhim rol o'ynaydi. Ularning har biri nafaqat odamlar hayotining bir bo'lagiga, balki faqat ba'zi tarixiy voqealar vaqtiga emas, balki butun bir hayotga ta'sir qiladi! Rassomlik san'atining eng mashhur davrlari orasida: Uyg'onish va Ma'rifat, impressionist rassomlar ijodi, Art Nouveau, Syurrealizm va boshqalar. Boshqacha aytganda, rangtasvir ma'lum bir davrning yaqqol ko'rinishi, hayot manzarasi, dunyoga musavvir nigohi bilan qarashdir.

Qadimgi yunonlar ibodatxonalar va saroylar devorlarini freskalar bilan bezashgan. Qadimgi adabiy manbalardan va yunon san'atining Rim nusxalaridan shuni aytish mumkinki, yunonlar kichik rasmlar chizgan va mozaikalar yasagan. Yunon ustalarining ismlari va ularning hayoti va ishlarining bir nechtasi ma'lum, garchi yunon rasmlari asrlar davomida va urushlar oqibatlaridan omon qolgan bo'lsa-da. Yunonlar qabrlarda ko'p yozmaganlar, shuning uchun ularning ishlari himoyalangan.

Bo'yalgan vazalar bugungi kunda yunon rasmidan qolgan narsalardir. Kulolchilik Gretsiyada, ayniqsa Afinada yirik sanoat edi. Idishlar katta talabga ega bo'lib, sariyog 'va asal kabi va maishiy ehtiyojlar uchun eksport qilindi. Eng qadimgi vaza rasmi geometrik shakllar va bezaklarda (miloddan avvalgi 1100-700 yillar) qilingan. Vazalar, shuningdek, engil loydan jigarrang sirlangan odam figuralari bilan bezatilgan. VI - asrga kelib, vaza rassomlari ko'pincha tabiiy qizil loyga qora odam figuralarini chizdilar. Detallar o'tkir asbob bilan loyga o'yilgan. Bu qizil rangning relyefning chuqurligida paydo bo'lishiga imkon berdi.

Qizil figurali uslub oxir-oqibat qora rangni almashtirdi. Ya'ni, aksincha: raqamlar qizil, fon esa qora rangga aylandi. Ushbu uslubning afzalligi shundaki, rassom yo'llarni yaratish uchun cho'tkadan foydalanishi mumkin edi. Cho'tkasi qora jingalak vazalarda ishlatiladigan metall asbobdan ko'ra yumshoqroq chiziq beradi.

Rim devori rasmlari asosan Pompey va Gerkulanumdagi villalarda (qishloq uylarida) topilgan. Milodiy 79 yilda bu ikki shahar Vezuviy tog'ining otilishi natijasida butunlay ko'milgan. Hududda qazish ishlari olib borgan arxeologlar ushbu shaharlardan qadimgi Rim hayoti haqida ko'p narsalarni o'rganishga muvaffaq bo'lishdi. Pompeydagi deyarli har bir uy va villaning devorlarida rasmlar bor edi. Rim rassomlari devor sirtini ehtiyotkorlik bilan tayyorlab, marmar chang va gips aralashmasini qo'llashdi. Ular sirlarni marmar qoplamasi bilan parlatdilar. Ko'pgina rasmlar miloddan avvalgi IV asrdagi yunon rasmlari nusxalari. Pompeydagi "Sirlar villasi" devorlariga chizilgan figuralarning nafis pozalari XVIII-asrda shahar qazilganida rassomlarni ilhomlantirgan.

Yunonlar va rimliklar ham portret chizishgan. Ularning oz qismi, asosan misrlik rassomlarning yunoncha uslubdagi mumiya portretlari Misr shimolidagi Iskandariya atrofida saqlanib qolgan. Miloddan avvalgi IV asrda Yunonistonlik Aleksandr Makedonskiy tomonidan asos solingan Iskandariya yunon va rim madaniyatining yetakchi markaziga aylandi. Portretlar yog'ochga enkaustik texnika yordamida bo'yalgan va tasvirlangan shaxs vafotidan keyin mumiya shaklida o'rnatilgan. Eritilgan asal mumi bilan aralastirilgan bo'yoqdan tayyorlangan enkaustik rasmlar juda uzoq umrga ega. Darhaqiqat, bu portretlar miloddan avvalgi II asrda olingan bo'lsa-da, hali ham yangi ko'rinadi. O'rta asrlarning birinchi qismi, taxminan eramizning VI-XI-asrlari, odatda qorong'ulik deb ataladi. Bu tartibsizliklar davrida san'at asosan monastirlarda saqlangan. Miloddan avvalgi V-asrda. Shimoliy va Markaziy Yevropadan kelgan Varran qabilalari qit'ada aylanib yurgan. Yuz yillar davomida ular G'arbiy Evropada hukmronlik qildilar. Bu odamlar asosiy elementi naqsh bo'lgan san'atni yaratdilar. Ular, ayniqsa, bir-biriga bog'langan ajdarlar va qushlarning tuzilmalarini yaxshi ko'rishardi.

Keltlar va Sakson san'atining eng yaxshi namunalarini VII-VIII asrlarga oid qo'lyozmalarda topish mumkin. Oxirgi Rim davridan beri amalda bo'lgan kitob rasmlari, yorug'lik va miniatyura rasmlari butun O'rta asrlarda tarqaldi. Yoritish - bu matn, bosh harflar va chekkalarni bezash. Ishlatilgan ranglar oltin, kumush va yorqin edi. Miniatyura - bu kichik rasm, ko'pincha portret. Ushbu atama dastlab qo'lyozmaning bosh harflari atrofidagi dekorativ blokni tasvirlash uchun ishlatilgan.

IX davrlarining klassik san'atini jonlantirishga harakat qildi. Uning hukmronligi davrida miniatyura rassomlari klassik san'atga taqlid qilganlar, lekin ular shaxsiy his-tuyg'ularini ham o'zlarining buyumlari orqali etkazishgan.

O'rta asrlardan juda oz devor rasmlari saqlanib qolgan. Romanesk davrida (XI-XIII-asrlar) qurilgan cherkovlarda bir nechta ajoyib freskalar bo'lgan, biroq ularning aksariyati yo'qolib ketgan. Gotika davri cherkovlarida (XII-XVI asrlar) devor rasmlari uchun joy yetarli emas edi. Kitob illyustratsiyasi gotika rassomining asosiy ishi edi. Eng yaxshi tasvirlangan qo'lyozmalar orasida soat kitoblari - kalendarlar, ibodatlar va zaburlar to'plamlari bor edi. Italiyalik qo'lyozma sahifasida ajdahoni o'ldirayotgan Avliyo Jorjning nozik bosh harflari va nozik tafsilotlari ko'rsatilgan. Ranglar vitraylardagi kabi yaltiroq va marvaridga o'xshaydi va sahifa ustidagi oltin porlaydi. Nozik ingichka bargli va gulli naqshlar matn bilan chegaralanadi. Rassomlar, ehtimol, bunday murakkab, batafsil ishlarni bajarish uchun kattalashtiruvchi ko'zoynaklardan foydalanganlar.

San'at dastlabki bosqichlarida tarixiy rivojlanish inson ma'naviy hayotining mustaqil sohasi sifatida hali paydo bo'lmagan. Ibtidoiy jamiyatda butun jamiyatga tegishli bo'lgan nomsiz badiiy ijod mavjud edi. U ibtidoiy e'tiqodlar bilan chambarchas bog'liq edi, lekin ular tomonidan aniqlanmagan. Ibtidoiy san'at insonning atrofidagi dunyo haqidagi dastlabki g'oyalarini aks ettirdi, uning yordamida bilim va ko'nikmalar saqlanib qoldi va uzatildi, odamlar bir-biri bilan muloqot qildilar. San'at insonning mehnat faoliyati bilan bog'liq edi. Faqat kundalik ish tajribasi qadimgi ustalarga nafaqat asl maqsadlaridan, balki ko'pincha kundalik ishdan tashqariga chiqadigan asarlar yaratishga imkon berdi, lekin baribir o'zlarining badiiy obrazlarining ifodaliligi bilan bizni hayajonga soladi.

Sivilizatsiyalar paydo bo'lishi bilan san'atning bilim va mazmuni chuqurlashib, uning kognitiv va estetik imkoniyatlari kengayib, uning barcha turlari va yo'nalishlari rivojlanib, professional rassomlar paydo bo'ldi. Bu jarayon ibtidoiy san'atga xos bo'lgan sodda bevositalik xususiyatini yo'qotish bilan birga keladi.

San'at dastlabki bosqichlarida tarixiy rivojlanish inson ma'naviy hayotining mustaqil sohasi sifatida hali paydo bo'lmagan. Ibtidoiy jamiyatda butun jamiyatga tegishli bo'lgan nomsiz badiiy ijod mavjud edi. U ibtidoiy e'tiqodlar bilan chambarchas bog'liq edi, lekin ular tomonidan aniqlanmagan. Ibtidoiy san'at insonning atrofidagi dunyo haqidagi dastlabki g'oyalarini aks ettirdi, uning yordamida bilim va ko'nikmalar saqlanib qoldi va uzatildi, odamlar bir-biri bilan muloqot qildilar. San'at insonning mehnat faoliyati bilan bog'liq edi. Faqat kundalik ish tajribasi qadimgi ustalarga nafaqat asl maqsadlaridan, balki ko'pincha kundalik ishdan tashqariga chiqadigan asarlar yaratishga imkon berdi, lekin baribir o'zlarining badiiy obrazlarining ifodaliligi bilan bizni hayajonga soladi.

Sivilizatsiyalar paydo bo'lishi bilan san'atning bilim va mazmuni chuqurlashib, uning kognitiv va estetik imkoniyatlari kengayib, uning barcha turlari va yo'nalishlari rivojlanib, professional rassomlar paydo bo'ldi. Bu jarayon ibtidoiy san'atga xos bo'lgan sodda bevositalik xususiyatini yo'qotish bilan birga keladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Baymetov, B. B., & Sharipjonov, M. S. O. (2020). Development Of Students' Descriptive Competencies In Pencil Drawing Practice. *The American Journal of Social Science and Education Innovations*, 2(08), 261-267.

2. Baymetov, B., & Sharipjonov, M. (2021). OLIY PEDAGOGIK TA'LIMDA TALABALARGA INSON QIYOFASINI AMALIY TASVIRLASH JARAYONIDA IJODIY KOMPYETYENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH. *Academic Research in Educational Sciences*, 2(3), 1066-1070.

3. Boltaboyevich, B. B., & Shokirjonugli, S. M. (2020). Formation of creative competences of the fine art future teachers describing geometrical forms (on sample of pencil drawing lessons). *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 10(5), 1996-2001.

4. Байметов, Б., & Шарипжонов, М. (2020). ОЛИЙ ПЕДАГОГИК ТАЪЛИМДА ТАЛАБАЛАР ИЖОДИЙ ҚОБИЛИЯТЛАРНИ ШАКЛЛАНТИРИШДА ИНДИВИДУАЛ ТАЪЛИМ БЕРИШ МЕТОДИКАСИ (ҚАЛАМТАСВИР МИСОЛИДА). *Academic research in educational sciences*, (4), 357-363.

5. Байметов, Б. Б., & Шарипжонов, М. Ш. (2020). ТАСВИРИЙ САНЪАТДАН МАЛАКАЛИ ПЕДАГОГ КАДРЛАР ТАЙЁРЛАШДА НАЗАРИЙ ВА АМАЛИЙ МАШҒУЛОТЛАРНИНГ УЙҒУНЛИГИ. *ИННОВАЦИИ В ПЕДАГОГИКЕ И ПСИХОЛОГИИ*, (SI-2№ 3).

6. Sharipjonov, M. S. O. G. L. (2021). OLIY PYEDAGOGIK TA'LIMDA TALABALARGA MUAMMOLI MASHG'ULOTLARNI TASHKIL ETISH TEXNOLOGIYALARI. *Science and Education*, 2(2), 435-443.

7. Шарипжонов, М. Ш. (2020). Бўлажак тасвирий санъат ўқитувчисининг касбий маҳоратларини такомиллаштиришда амалий машғулотларни ташкил этиш методикаси. *Молодой ученый*, (43), 351-353.

8. Шарипжонов, М., & Икромова, М. Д. (2018). TASVIRIY SAN'ATDA ANIMALIZM JANRI. *Научное знание современности*, (5), 94-96.

9. oglu Sharipjonov, M. S. OLIY PYEDAGOGIK TA'LIMDA TALABALARGA MUAMMOLI MASHG'ULOTLARNI TASHKIL ETISH TEXNOLOGIYALARI.

10. Шарипжонов, М. Ш. (2020). Бўлажак тасвирий санъат ўқитувчисининг касбий маҳоратларини такомиллаштиришда амалий машғулотларни ташкил этиш методикаси. *Молодой ученый*, (43), 351-353.

11. Amanullaev, A. A. (2022). CURRENT ISSUES IN THE TRAINING OF FUTURE TEACHERS OF FINE ARTS. *ASIA PACIFIC JOURNAL OF MARKETING & MANAGEMENT REVIEW* ISSN: 2319- 2836 Impact Factor: 7.603, 11(03), 1-3.5. Sadikovna, S. G., Kurbonova, B., Akhmedova, N., & Sulaymanova, S. (2020). FUNDAMENTALS OF PROFESSIONALISM DEVELOPMENT ON THE EXAMPLE OF PRACTICAL

EXERCISES ON FORMING THE SKILLS AND SKILLS OF FUTURE TEACHERS.
PalArch's Journal of Archaeology of Egypt/Egyptology, 17(6), 8894-8903.

12.Amanullaev, A. "SPECIFIC FACTORS OF COMPREHENSIVE STUDY AND ANALYSIS OF THE HISTORY AND CULTURE OF THE UZBEK PEOPLE." ASIA PACIFIC JOURNAL OF MARKETING & MANAGEMENT REVIEW ISSN: 2319-2836 Impact Factor: 7.603 11.02 (2022): 1-4.